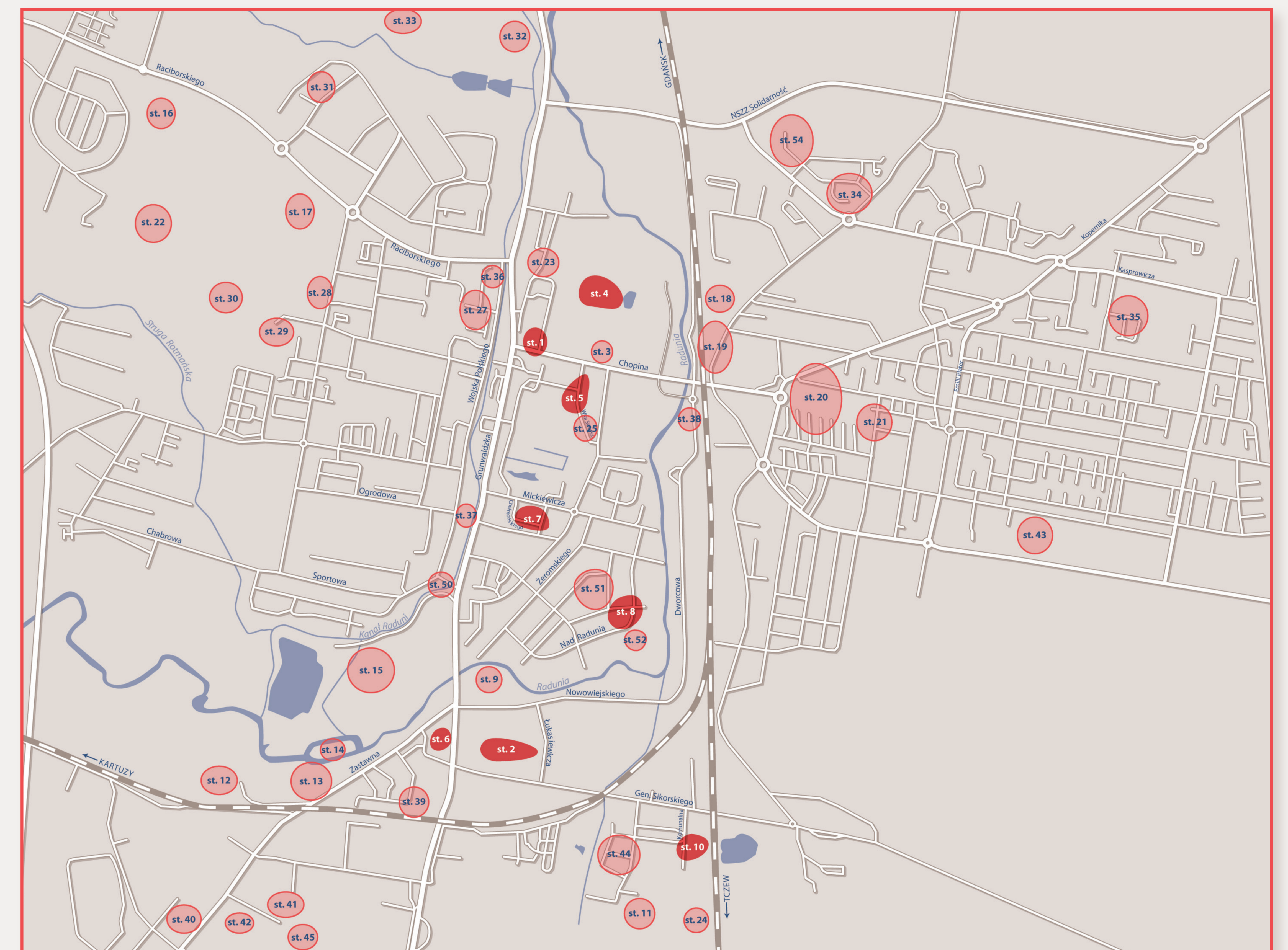

Mieszkańcy Pruszcza Gdańskiego sprzed dwóch tysięcy lat

Pruszcz Gdański na przestrzeni dziejów stanowił jeden z najbardziej intensywnie użytkowanych terenów na Pomorzu. Świadczą o tym liczne stanowiska archeologiczne zarejestrowane dotąd w mieście (ryc. 1). **Pierwszych odkryć „starożytności pomorskich” dokonano już w latach 80. XIX wieku!** Przypadkowo odkrywane na polach lub terenach przydomowych zabudowy były przekazywane do Muzeum Prowincji Zachodniopruskiej (Westpreußisches Provinzialmuseum). Na przykład już w 1882 roku niejaki Hoffmann z Pruszcza Gdańskiego (prawdopodobnie Georg Hoffmann, handlarz mąką) przekazał do Muzeum neolityczny toporek i narzędzie z rogu jelenia (stanowisko 46). W 1899 roku Georg Jahr, inżynier prowadzący warsztat ślusarski i fabrykę maszyn rolniczych w Pruszczu Gdańskim, podarował Muzeum popielnicę twarżową. W tym samym roku rodzina znanego pruszczańskiego lekarza i dyrektora cukrowni dra Hermanna Theodora Wiedemanna oddała w darze nieckowate żarno kamienne z wczesnej epoki żelaza (stanowisko 48). W 1901 roku gdański antykwariusz i kupiec Louis Berghold przekazał z kolei brązową bransoletę z epoki brązu, znaną między Pruszczem a Łęgowem (stanowisko 47). **Liczne znaleziska oraz ogólne zainteresowanie starożytnością w XIX wieku** przyczyniły się do wytyczenia pierwszych stanowisk archeologicznych, a następnie zainicjowania prac wykopaliskowych. Wówczas tematami z zakresu archeologii zajmowało się Towarzystwo Przyrodnicze w Gdańsku, a szczególnie powołana w 1872 roku Sekcja Antropologiczna. Kilka lat później, w 1880 roku, badania archeologiczne przejęło nowo powstałe Muzeum Prowincji Zachodniopruskiej, które funkcjonowało do 1945 roku. Jednak największe prace badawcze na terenie Pruszcza Gdańskiego prowadziło **Muzeum Archeologiczne**

w Gdańsku (MAG) (ryc. 2–6). Właśnie w wyniku tych badań, rozpoczętych w latach 60. XX wieku, pozyskano wiele niezwykłych zabytków oraz cennych informacji na temat życia człowieka na tym terenie w minionych wiekach i tysiącletniach. Odkrycia te znacznie wzbogaciły i uzupełniły naszą wiedzę o historii tego miasta. **Najstarsze ślady działalności człowieka w Pruszczu Gdańskim pochodzą aż z neolitu!** Do niezwykle ciekawych odkryć należy pojedynczy neolityczny pochówek (362a) ze stanowiska PG 10 (ryc. 7). Grób, w którym zachowały się fragmenty kości oraz topór z wyglądzanego kamienia z otworem na trzonek, bursztynowy paciór z szerokim otworem i odłupki krzemienne, pochodzi z okresu 2800–2700 lat p.n.e. (ryc. 8). Charakter zabytków oraz rodzaj konstrukcji komory grobowej – głębokiej, szalowanej drewnem, z niezachowanym kurhanem – wskazują na jeden z najstarszych śladów bytności na tym terenie ludności związanej z kulturą ceramiki sznurowej.

W sumie, w mieście i okolicach zarejestrowano dotąd ponad **50 stanowisk archeologicznych!** Większość z nich stanowią osady, co wskazuje, że na terenie Pruszcza Gdańskiego przez tysiąclecia istniały odpowiednie warunki do życia człowieka. Sprzyjało temu położenie geograficzne: równinne tereny stożka napływowego, bliskość cieków i zbiorników wodnych, a także bogate w zwierzynę lasy i żyzne gleby. Wśród odnotowanych stanowisk są również **cmentarzyska**, które jak wiadomo **budzą największe emocje**, są bowiem swoistą skarbnicą wiedzy o dawnych społecznościach, ich zwyczajach, statusie społecznym, kulturze materialnej, warunkach życia i pochodzeniu. Właśnie materiał kostny pozyskany z trzech największych cmentarzysk w Pruszczu Gdańskim stanowi podstawę obecnej wystawy.

Ryc. 1. Plan Pruszcza Gdańskiego z zarejestrowanymi stanowiskami archeologicznymi. Na czerwono zaznaczono cmentarzyska.

Organizatorzy wystawy:
GMINA MIEJSKA PRUSZCZ GDAŃSKI
I MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W GDAŃSKU
Koncepcja wystawy, tekst, wybór ilustracji:
DR ALEKSANDRA PUDŁO
Fotografie:
Archiwum MAG, MIROSLAW PIETRZAK, MAŁGORZATA TUSZYŃSKA,
KRZYSZTOF WIĄCEK, ZOFIA GRUNT, JOANNA SZMIT
Rysunki:
JOANNA GLINKOWSKA-KOWALEWSKA
Opracowanie graficzne:
LIDIA NADOLSKA
Współpraca organizacyjno-merytoryczna:
REFERAT EKSPOZYCJI I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
URZĘDU MIASTA W PRUSZCZU GDAŃSKIM

Ryc. 2. Intensywne prace podczyszczające obszar wykopalisk na cmentarzysku PG 10, 1967 r.

Ryc. 3. Złożone prace archeologiczne na cmentarzysku PG 10, 1975 r.

Ryc. 4. Precyzyjne pakowanie zabytków i szczątków ludzkich z grobu szkieletowego do dalszej analizy na cmentarzysku PG 10, 1967 r.

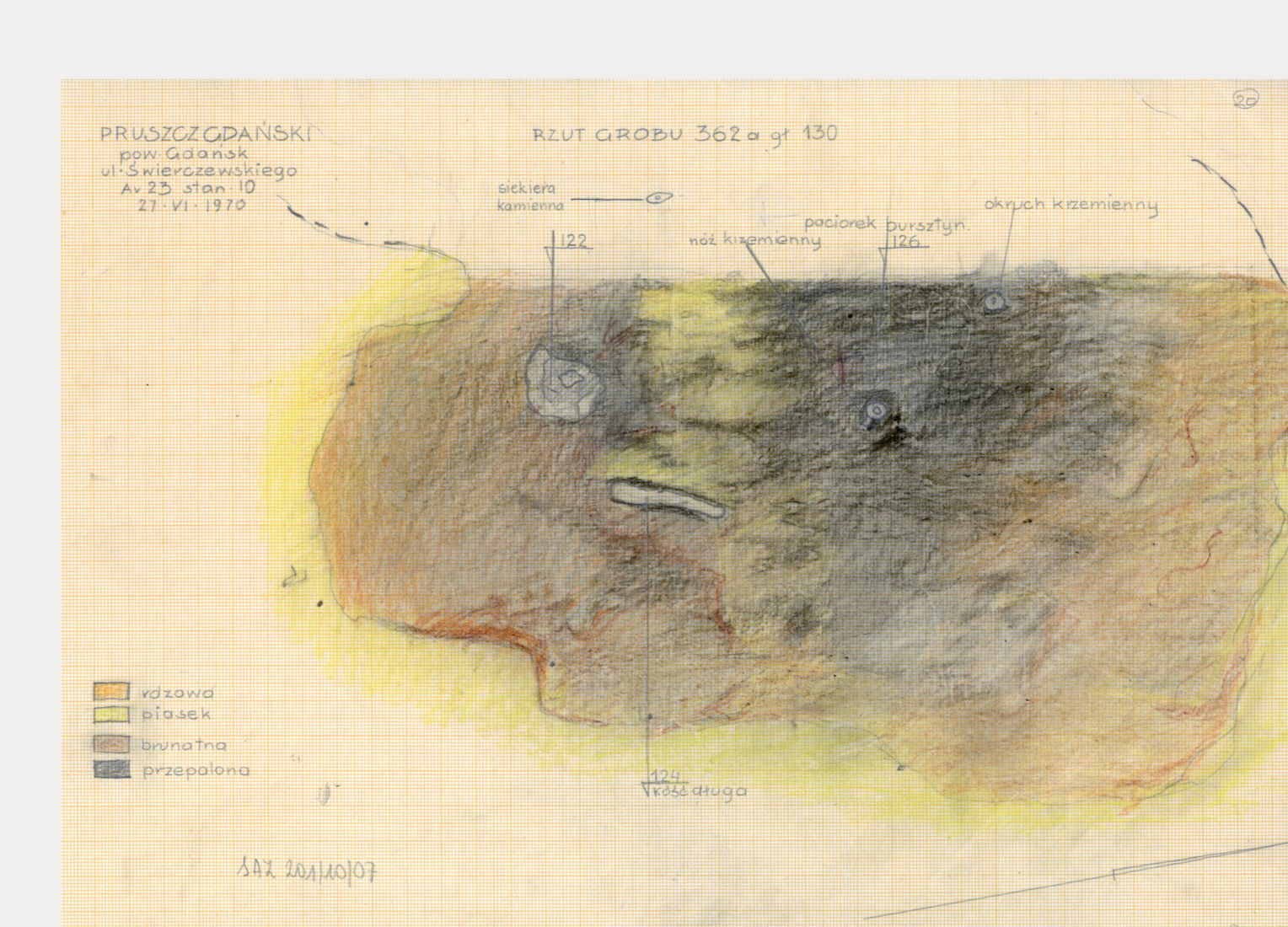
Ryc. 5. Oczyszczanie i eksploracja popielnicy z przepalonymi szczątkami ludzkimi na cmentarzysku PG 10, 1971 r.

Ryc. 6. Podczyszczanie obiektu na cmentarzysku PG 7, 2009 r.

Ryc. 7. Grób (362a) z okresu neolitu (2800–2700 p.n.e.) tuż po odsłonięciu na cmentarzysku PG 10, 1970 r.

Ryc. 8. Plan neolitycznego pochówku (362a), wraz z fragmentami szkieletu i zabytkami, PG 10.

PATRONAT HONOROWY:
 MIECZYSLAW STRUK
MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

JANUSZ WRÓBEL
BURMISTRZ
PRUSZCZA GDAŃSKIEGO

 MIASTO
PRUSZCZ GDAŃSKI

 Dom
Wiedemanna

 MUZEUM
ARCHEOLOGICZNE
W GDAŃSKU

 INSTYTUCJA KULTURY
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

